

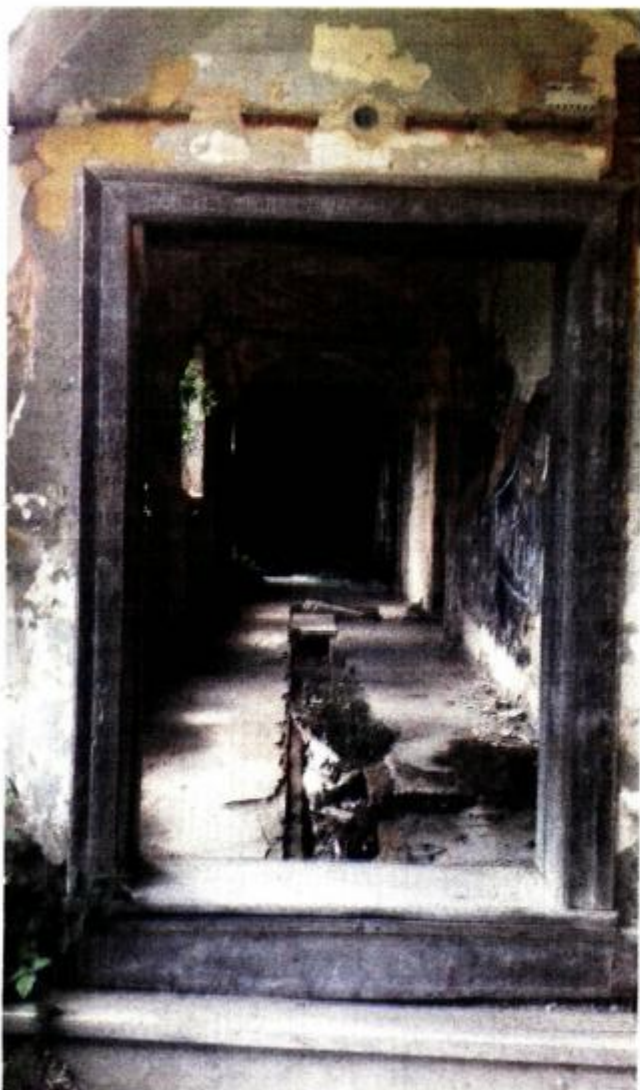

ARBORETUM OPEKA PRIJEDLOG ZA JEDNODNEVNI IZLET U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

Engleski šarm zagorskog perivoja

U arboretumu se nalazi više tisuća primjeraka drveća, grmova, povijuša i cvijeća, a po raznolikosti i bogatstvu biljaka pripada svjetski poznatim parkovima engleskoga stila

Dvorac je zapušten

Napisala i snimila
 Kim CUCULIĆ

Nanese li vas put na Varaždinske barokne večeri ili na popularni Špancirfest, a povod može biti i nešto drugo, naš prijedlog za jednodnevni izlet u Varaždin i njegovu okolicu je arboretum Opeka. Riječ je uz Maksimir i Križovljan grad o najvrednijem parku kontinentalne Hrvatske. U Hrvatskoj postoje tri arboretuma: Trsteno kraj Dubrovnika, Lisičine u selu Lisičine kraj Vočina u Slavoniji i Opeka, od kojih je potonji danas u Hrvatskoj najznačajniji i najbogatiji. Na površini od 64

hektara Opeka je smještena podno maceljske šume, u sjevernom dijelu Hrvatskog zagorja. U arboretumu se nalazi više tisuća primjeraka drveća, grmova, povijuša i cvijeća, a po raznolikosti i bogatstvu biljaka pripada svjetski poznatim parkovima engleskoga stila.

U koncepciji arboretuma prevladava barokna ideja, ostvarena kroz klasični primjer engleskog perivoja. Raden je prema projektu nizozemskog stručnjaka i danas ga je uz dvorac Opeku nemoguće uspoređivati s ostalim perivojima koji imaju svoje dvorce. Ističe se kao jedinstven primjer vrtno arhitekture i ima najvišu estetsku vrijednost i raznolikost kakvu nema niti

jedan naš drugi perivoj. Park oko dvorca postojao je već u 17. stoljeću, no njegovo smišljeno i plansko oblikovanje uslijedilo je tek početkom 19. stoljeća, kad su mu vlasnici bili grofovi Draškovići. Budući da grof Franjo Drašković nije imao muških potomaka, udajom njegove kćeri Ferdinande 1852. za grofa Marka Bombellesa vlasnik Opeke postaje obitelj Bombelles.

Sablasni dvorac

Grof Marko počeo je s dopremanjem egzotičnog drveća i uredjenjem parka prema engleskim uzorima. Sa svojih putovanja diljem svijeta (Japan, Kina, Tibet, Kavkaz, Sjeverne Amerika...) grof je donosio različite sadnice te uz

bečke arhitekture hortikulture park pretvorio u pravi arboretum s rijetkim biljnim vrstama. Kao godina službenog početka nastajanja arboretuma uzima se 1860. Tijekom sljedećih godina arboretum je stalno proširivan i dopunjavao novim biljnim vrstama, te je početkom 20. stoljeća uglavnom dobio izgled kakav ima i danas. Članovi obitelji Bombelles brinuli su se i održavali Opeku u zavidnom stanju dok je bila u njihovu vlasništvu, a od 1945. godine o njoj su brinule državne institucije.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata dvorac i park su ostali neoštećeni. Nažalost, danas je dvorac u prilično lošem stanju i djeluje poput sablasne ruševine. Park izgleda donekle održavano, ali je recimo mostić koji vodi preko jezera također u zapuštenom stanju. U arboretum se ulazi slobodno i izgleda kao da nije pod nekim nadzorom. Za dvorac je prava šteta, jer bi da je ureden i da ima neke sadržaje bio prava atrakcija. U više navrata postojale su inicijative o obnovi zapuštenog dvorca. Tako se krajem šezdesetih godina 20. stoljeća razmišljalo o smještaju grada Historijskog arhiva Varaždin. Restauratorski zavod Hrvatske je 1969. izra-

Idilični prizori

Izvorne klupe od kamena iz 19. stoljeća

dio idejne skice obnove, međutim do nje nije došlo. Osamdesetih je godina planirano novo uređenje, ovoga puta za potrebe ustanove Arboretum Opeka iz Vinice. Bio je osiguran dio sredstava kojim su započeti radovi, ali se

zbog nedostatka daljnjih sredstava radovi prekidaju, te je dvorac nastavio propadati.

Izvorne klupe

Opeku Zemaljski zavod za zaštitu prirodnih rijetkosti iz Zagreba 1947. progla-

šava zaštićenom prirodnom rijetkošću, a Republički zavod za zaštitu prirode ga je 1961. proglasio hortikulturnim spomenikom. Dvorac i arboretum su od 2007. i zaštićeno kulturno dobro Republike Hrvatske, a od iste godine arboretum održavaju i uređuju Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Varaždinske županije, učenici Srednje škole »Arboretum« u Vinici te Općina Vinica.

Priroda koja okružuje dvorac zaista je lijepa. Park je podijeljen na dva dijela: donji – ravničarski, u kojem su vrt i dvorac, i gornji – šumski dio koji se prostire po brežuljcima. Popisom iz 1963. utvrđeno je da je tada u parku bilo 4.927 primjeraka bjelogoričnog drveća, 8.651 crnogorično stablo, 13 primjeraka zimzelene bjelegorice, 299 bjelogoričnih grmova, 86 zimzelenih grmova, 10 crnogoričnih grmova, 14 penjačica i 16 povijuša, ukupno 14.016 primjeraka, odnosno 182 različite vrste. Šumarski institut Jastrebarsko je popisom iz 2006. ravničarskog dijela arboretuma utvrdio stanje od 2.816 biljnih jedinki koje su razvrstane u 180 jedinica i 86 rodova. Posebnost parka je i to što je u njemu očuvano i nekoliko izvornih klupa od kamena iz 19. stoljeća. Ovih sparnih ljetnih dana pravi je gušt sjediti u debelom hladu divovskih lipa, sekvoje i drugog drveća.

Dvorac Opeka

Dvorac Opeka, također nazivan i Bombellesov dvorac, izgrađen je u baroknom stilu u drugoj polovici 17. stoljeća, a pretpostavlja se da je ime dobio po ciglani na čijem se mjestu danas nalazi malo jezero. Prvi gospodari bili su grofovi iz obitelji Keglević, što je vidljivo iz natpisa na ulazu gdje je upisana 1674. godina. Osim njih, vlasnici su bili i grofovi Nadasdy te Drašković i baruni Mlakovečki. U stilu historicizma Bombellesi dvorcu dograđuju kule i terase, a unutarnje dvorište uokviruju arkadnim hodnikom. Oko 1860. počinju i s planskim osmišljavanjem parka, prema engleskim uzorima, te kreće popunjavanje egzotičnim drvećem, tako da je Opeka tada bila raskošan dvorac. Kako su Bombellesi naselili prve fazane u Hrvatskoj, i počeli s organiziranim lovom, česti gosti dvorca bili su austro-ugarski velikaši. Radovi na preuređivanju i proširivanju dvorca trajali su praktično sve do 1910. godine.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata ustaše su pritvorile i ubile u logoru Josipa, unuka grofa Marka, a partizanska vlast iseljava obitelj iz dvorca u svibnju 1946. Dio namještaja je uspjela spasiti Ferdinanda Et d' Ansembourg, kći Marka Bombellesa ml., tada nizozemska državljanka. Dio pušaka su za vrijeme rata odnijele ustaše, a dio su odnijele komunističke vlasti, između ostaloga i lovačku zbirku cara Maksimilijana Meksičkoga. Posljednji Bombelles, Joseph, napušta Hrvatsku 1954. i seli u Njemačku, pa u Ameriku, čime završava epoha Bombellesa u Hrvatskoj duga 102 godine.

Nakon Drugog svjetskog rata dvorac je služio u razne namjene. Nakon nacionalizacije bio je prenamijenjen za rezidenciju Josipa Broza Tita. Bile su izrađene detaljne skice dvorca i arhitektonski nacrti, te izvedena manja adaptacija, međutim Tito je u njemu boravio svega nekoliko puta, a nakon toga je u dvorcu bila smještena škola.

